

TUUNAA
stadi s. 4

ARKKITEHTIOPISKELIJA 2 / 2006

Toimitus
Arkkitehtiosasto
Otakaari 1 x
02015 TKK

toimitus@arkkitehtiopiskelija.net
www.arkkitehtiopiskelija.net

Päätoimittaja ANTTI TURKKO
Toimitussihteeri LENNART LANG
Ulkoasu PEKKA HUIMA
Valokuvaajat OTSO HELENIUS & JANNE KIVELÄ
Kuvitus MARIA COROMINAS
Ilmoitusmyynti LAURI EKLUND
Internetsivut MIKKO LAHTI

Kirjoittajat

JUKKA AALTONEN, ELINA ALATALO, TUULIKKI HÖGLUND, KERTTU
KURKI, AKSELI LEINONEN, LAURA LAAKSO, LENNART LANG,
HELMI-MARJA MÄLKÖNEN, JARKKO NIIRANEN, HILLA RUDANKO,
KAI TOLONEN

Kiitokset

KARI KORKMAN / LUOVI OY
MIKKO TEERENHOVI
ANNUKKA LARSEN

Julkaisija HELSINGIN, TAMPEREEN JA OULUN ARKKITEHTIKILLAT
Paino ARTPRINT, KOKKOLA 2006
Painos 7 000 KPL
ISSN 1795-5335

Kannen kuva JANNE KIVELÄ

Sarjakuva

VILLE LOPONEN, 2006.

ARKKITEHTIOPISKELIJA! NYT KANNATTAA HANKKIA RT-KORTISTO.

RT-kortisto tarjoaa ajantasaista ammattitietoa painettuna ja CD:llä noin 11.000 sivua:
ohjeet, säännökset ja rakennustarvikkeet, **CD:llä myös CAD-aineistoa.**

HYÖDYNNÄ OPISKELIJAETUSI!

RT-kortisto CD:n opiskelijahinta 595,- päivitysmaksu /4kk 67,-

(normaalihinta 2513,20 päivitysmaksu 251,32)

RT-kortiston (paperi) opiskelijahinta 890,- päivitysmaksu/4 kk 70,-

(normaalihinta 3025,08 päivitysmaksu 222,48)

CD:n hinnat sis. alv 22 % ja paperi sis. alv 8 %

Lisätiedot ja tilaukset: puh. 0207 476 401

www.rakennustieto.fi

RAKENNUSTIETO

Tee työtä ja rakasta

A Aina kun ajattelen onnellisuutta, minut jostain syystä valtaa haikeus. Olenko onneton, mietin. Ainakin väittäisin päinvastaista. Lukeudunkin siihen 80 prosentin enemmistöön suomalaisia, jotka ilmoittavat olevansa onnellisia. Miksi onnellisuudesta puhuminen sitten on niin pinnalla? Onnellisuudesta, sen puutteesta ja sen tavoittelusta tehdään tutkimuksia, siitä keskustellaan televisiossa asiantuntijoiden kanssa ja siitä kirjoitetaan kirjoja. Vaikka ihmiset ilmoittavat olevansa onnellisia, paljon puhutaan myös onnettomuudesta. Yksi selitys lienee se, että ihmiset ilmoittavat olevansa onnellisempia kuin todellisuudessa ovatkaan. Tätä kutsutaan onnellisuusmuuriksi; ihmisillä on tapana sievistellä asioitaan, ja tämä ilmenee myös tutkimuksissa joissa henkilötietoja ei käytetä.

Nykyisen elintason kuitenkin luulisi tarjoavan avaimet onneen. Elintason noususta ja talouskasvun jatkumisesta huolimatta onnellisuus ei silti tunnu lisääntyneen. Yhteiskunnassamme on paljon onnettomuutta. Raatavatko ihmiset turhaan onnensa eteen? Raha ei ratkaise, sanotaan, ja ehkä siinä piilee totuus. Toisaalta Suomenkin kaltaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa on puoli miljoonaa köyhää. Ihminen on onneton, kun hänellä ei ole rahaa, mutta hän on onneton vaikka sitä olisikin. Onnellisuus tuntuu vaikeasti saavutettavalta asialta.

Miten onnellisuus liittyy arkkitehtuuriin? Onko onnellisuuden kokeminen riippuvaista ympäristöstä? Arkkitehtuurille voisi ajatella kuuluvan tehtävän tuottaa tiloja onnellisille tapahtumille. Kaikki tunteet toki ovat ihmisestä sisältä syntyjään, niitä ei pelkkä paikka tai tila voi luoda. Mutta voidaanko viihtyä ympäristössä luomalla edesauttaa ihmisten onnellisuutta? Voimme ajatella, että rumassa ympäristössä on ainakin helpompi olla onneton. Ruma ympäristö muistuttaa onnettomuudesta. Olo onkin todennäköisemmin onnellisempi hyvin hoidetussa puistossa, kodikkaassa kahvilassa tai kesäpäivänä uimarannalla kuin unohdetulla joutomaalla, loskakelillä moottoritien reunalla tai hypermarketin parkkipaikalla väsyttävän työpäivän jälkeen. Suhtautumisemme riippuu siitä, mistä asioista ja millaisista arvoista paikat ja rakennukset meille viestivät: Ovatko ne vallan pönkittämisen manifesteja, kulutuskuumeisia markkinahalleja, tympeiden laskelmien toteutumia vaiko kaduntallaamista ylevöittäviä luomuksia, rauhoittumisen retriittejä, itsensä toteuttamiseen virittäviä tiloja? Arkkitehdit voivat ainakin pyrkiä luomaan mahdollisimman hyviä, viihtyisiä, kestäviä ja mielenkiintoisia tiloja. Arkkitehtuuri voi niin ikään tarjota helpotusta arjen kiireiden ja rutiinien keskellä siinä missä muutkin taiteenalat.

Vaikka onnellisuuden edellyttämät perustarpeet on nykyisin yhä kasvavassa määrin tyydytetty, onnellisuus vaikuttaa pakenevan sitä mukaa kun uusia, yhä vaikeammin tyydytettäviä tarpeita ilmaantuu. Mahdollinen on myös tilanne, jossa ihminen ei välttämättä edes tiedä mitä haluaa. Onnellisuudesta tulee paineita. Voidaan jopa puhua onnellisuuspakosta, siitä että on koko ajan jotenkin todistettava - sekä itselle että muille - olevansa onnellinen.

Onnen usein sanotaan asuvan pienissä, jopa arkipäiväisissä asioissa. Tutkimukset kertovatkin, että ihminen on onnellisimmillaan silloin kun hän nukkuu, syö tai harrastaa seksiä. Työmatkalla hän sen sijaan on onnettomimmillaan. Niin tai näin, ainakin onni tuntuu välillä asuvan kiven alla. Sitä etsitään niin onnellisuusoppaista kuin materiaa keräämällä. Etsiessämme joudumme usein tyytymään suurten tietäjien lentäviin lauseisiin. Sigmund Freud esimerkiksi on todennut, että ihminen on onnellinen kun hän tekee työtä ja rakastaa. Hiljattain Suomessakin vierailut Dalai-lama puolestaan vastasi kysymykseen elämän tarkoituksesta: "Elä onnellisesti ja levitä onnellisuutta ympärillesi". Parhaimmillaan onnellisuus onkin tarttuva tauti.

ANTTI TURKKO
Päätoimittaja

Sisällys

LENNART LANG

4 Todellisuus työmaalla

ANTTI TURKKO

Hei, meitsi pimpaa sun stadis!

JUKKA AALTONEN

5 500 mg arkkitehtuuria

ELINA ALATALO

6-7 Kaupungin kahdet kasvot

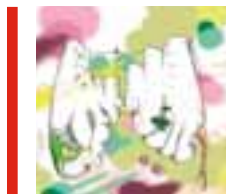
AKSELI LEINONEN

8-9 Talokone

KAI TOLONEN

10-11 Onnellinen arkkitehtuuri

LAURA LAAKSO

12 Pisara omaa tilaa

HILLA RUDANKO

13 Tiivistä ja matalaa onnea

ARKKITEHTIKILTOJEN PUHEENJOHTAJILTA

14-15 Löytyykö onni googlettamalla?

Todellisuus työmaalla

Lähes kaikkien arkkitehdiksi opiskelien koulutaipaleen varrelle osuu harjoittelu rakennustyömaalla. Talvikaudella piirustussaleissa ihonsa valkaissheet kyttyräselät venyvät kesän aikana nuoruuden innolla ruumiillisiin suorituksiin.

A Hikipisarot valuvat, kun aurinko helottaa pilvettömältä taivaalta. Sirkkelit ja naulapysyvät laulavat kilpaa Iskelmäradion hittiputken kanssa. Kiroillaan, kuinka kuviin on jätetty piirtämättä se kantava palkki, jota tarvittaisiin katon kannattelemiseen. ”Ethän sitten arkkitehtina koskaan suunnittele näin vaikeaa porrasta?”, rakennusmiehet kyselevät. Ja nuori vasta-alkaja, tuleva rakennusmestari paimen ja grynderien pahin vihemies oppii kaiken aikaa.

Kun elokuvien tekijöistä mainitaan ensimmäiseksi ohjaaja, rakennustaitteen kohdalla käsikirjoittaja – arkkitehti – lienee pääkallopaikalla. Työmaalla puolestaan rakennusmestari on ohjaaja, joka sovittaa arkkitehdin visiot todellisuuteen parhaaksi katsomallaan tavalla. Vaikka piirustuksista täysin poikkeavaa taloa tuskin tehdään, työkuviin mittakaava 1:20 antaa melkoisesti vapauksia arvonsa tuntevalle mestarille. Toisaalta monen rakennusmestarin toimenkuva on nykypäivän ”perinteisten” pakettitalojen rajaama. Asiat on totuttu

tekemään tietyllä tavalla, mahdollisimman helposti ja kustannustehokkaasti. Kaiken takana piilevä toiminnallisuuden ja kauneuden synteesi, arkkitehtuuri, saattaa unohtua, kun talo nähdään vain kasana rakennuspalikoita, jotka olisi tarkoitus liittää yhteen. Siinä sivussa voi aiheutua pieniä erimielisyyksiä suorittavan ja suunnittelevan portaan välillä. Jos talossa kuuluu rakennusmestarin mielestä olla harjakatto ja selvä huonejako, yhteentörmäyksiltä tuskin voidaan välttyä.

Me arkkitehtiopiskelijat olemme ilmeisesti jossain vaiheessa tulleet julistaneeksi sodan pakettitaloja ja niiden kangistamia ihmismielä vastaan. Niin intohimoisesti me halveksimme tätä rakennusteollisuuden mätäpäisettä, että pakettitaloissa asuvat ihmisetkin muuttuvat suorastaan iljettäviksi. Olemme pattitilanteessa, jossa arkkitehdit kieltäytyvät suunnittelemasta taloja tavallisille ihmisille, joista harvoille heidän suunnitelmansa tosin kelpaisivatkaan; onhan asuminen keskiluokan sydämissä perinteistä, ja sitä paitsi vähän erikoisemmat ratkaisut maksaisivat liikaa. Propellipää-arkkitehdin riskaabelit listattomat latianreunat, ”timmit” räystäsdetailit ja tarkkaan viilatulut kulmaikkunat saavat kyytiä. Ja lopulta olemme tilanteessa, jossa peltonsa paketoit-

MARIA COROMINAS

”Jos talossa kuuluu rakennusmestarin mielestä olla harjakatto ja selvä huonejako, yhteentörmäyksiltä tuskin voidaan välttyä.”

nut maajussi on myynyt tonttinsa hyvään hintaan kaupungista paenneille lapsiperheille, jotka heräävät aamuin muovisesta hirsitalostaan tyytyväisenä siitä, ettei naapurin isän talo ole ainakaan sen hienompi kuin heidän omansa.

Voi olla, että pakettitaloissa asuvat ihmiset eivät sittenkään ole niin pahoja kuin miltä heidän talonsa saavat heidät näyttämään. Heillä vain sattuu olemaan huonoja kokemuksia

nykyarkkitehtuurista, ja ovat siksi konservatiivisia. Tai sitten he pitävät asuinsijaansa lähinnä suojana, joka on moninkertaisesti tontille suunniteltua yksilöllistä taloa edullisempi. Mahdollisesti oikean arkkitehdin piirtämä talo saattaa heidän mielestään jopa ilmentää turhamaisuutta, ja pahintahan on pöyhkeily.

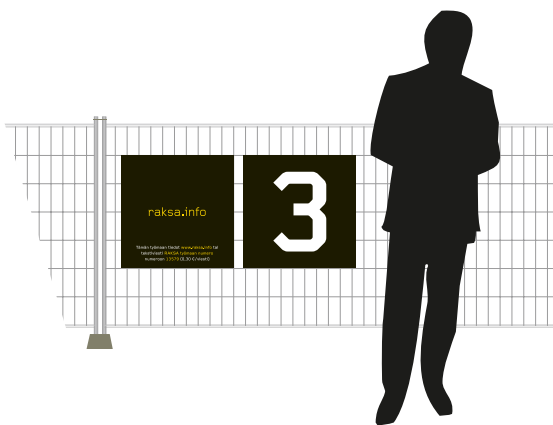
Meidän tulevien arkkitehtien pitäisi ehkä ymmärtää niitä kuuluisia ”muita ihmisiä” vähän paremmin,

sillä sellaisia mekin olimme ennen kuin aloimme opiskella valitsemaamme alaa. On tosiasia, että haluamme tehdä uudenlaisia asioita, ja yksilöllinen suunnittelu valitettavasti maksaa liukuhihnatuotantoa enemmän. Arkkitehdithan suunnittelevat ympäristöä lopulta muillekin kuin itselleen.

LENNART LANG

Ajankohtaista

Hei, meitsi pimpaa sun stadis! – Uusia näkymiä rakennustyömaille

Helsingin kaupunki järjesti keväällä luovien alojen oppilaitoksille suunnatun *Tuunaa Stadi* -ideakilpailun rakennustyömaiden elävöittämiseksi yhdessä Grafia ry:n, Helsingin Sanomien, Teollisuustaitteen liitto Ornamo ry:n ja Helsinki Design Weekin kanssa. Kilpailun tavoitteena oli löytää uusia ajatuksia ja visuaalisia keinoja, joilla elävöittää rakennustyömaita.

A Rakennustyömaat ovat sekä alati muuttuva mutta myös pysyvä osa kaupunkikuvaa. Työmailla toistuvia elementtejä ovat muiden muassa erilaiset telineet, peitteet, työmaako-

pit, suoja-aidat ja puomit sekä betoniporsaat. Näiden rinnalle tai niitä korvaamaan oli tarkoitus kehittää uusia innovaatioita, joita voitaisiin työmailla jatkossa hyödyntää.

Kilpailun idean taustalla oli Music Televisionilla pyörivä *Pimp My Ride* -ohjelma, jota muiden muassa Helsingin apulaiskaupunginjohtaja PEKKA SAURI ja kulttuurijohtaja PEKKA TIMONEN olivat seuranneet. Ohjelmassa ”tuunataan” uuteen uskoon mattimeikäläisten enemmän tai vähemmän surkeassa kunnossa olevia autoja. Tämä tuntui sopivan ideaksi myös retuperällä olevien työmaamil-

jöiden ilmeen kohottamiseksi.

Kilpailuun lähetettiin yhteensä 78 ehdotusta. Näiden joukosta valittiin 16 finalistia, joiden työt esiteltiin yleisölle Helsinki Design Weekin päätapahtuman yhteydessä. Finalistitoistista neljä toteutettiin Keskuskadun työmaille kilpailun ratkaisemisen alla. Kilpailun parhaat saivat rahapalkinnon, jotka jakoi Helsingin kaupunki. Ensimmäisen palkinnon saivat PIA BRIGATTI ja KIRSI POHJAPELTO Mainosgraafikoiden koulusta teoksellaan *Kuvastin*. Toisen palkinnon poki Teknillisen korkeakoulun arkkitehtiasostolla opiskeleva MIKKO TEERENHOVI työllään *Kansalaiskeskustelu*. Kolmanneksi kisassa sijoituivat IIKKA AIRAS (Taideteollinen korkeakoulu) ja MARKUS WIKAR (TKK:n arkkitehtiasosto) kilpailuehdotuksellaan *Camouflage*. Lisäksi lunastettiin työ *Facts From Finland*, tekijöinä KUKKA-MARIA KIURU ja PAULI KERVINEN Lapin yliopiston graafisen suunnittelun osastolta.

Kilpailun ehdotuksilta toivottiin yleispätevyyttä, jotta niiden ajatukset olisivat hyödynnettävissä rakennustyömailla. Arvosteluperusteina olivat ideoiden innovatiivisuus, elämyksellisyys, toteuttamiskelpoisuus sekä turvallisuus. Ainakin yhtä palkituista töistä on jo sovellettu käytännössä. Mikko Teerenhovin Kansalaiskeskustelu otettiin Forum Virium Helsingin

kehityshankkeeksi ja sen pohjalta syntyi nettisivusto *raksa.info*, johon kerätään tietoa Helsingin eri rakennustyömaista. *Raksa.info* -sivuilta voi hakea halutun rakennuskohteen tiedot työmaan numerolla ja tätä kautta saada tietää mistä työmaalla on kyse, kuinka kauan työ kestää ja kuka työmaasta on vastuussa. Sivuston kokeiluvaiheessa mukana on aluksi kolme rakennustyömaata, mutta tarkoitus on lisätä kohteiden määrää. Lopullisena tavoitteena on se, että Helsingin Rakennusvalvontavirasto ja Helsingin Rakennusvirasto antavat lupien myöntämisen yhteydessä numeron jokaiselle rakennuskohteelle ja urakoitsija kiinnittää numeronsa työmaan yhteyteen.

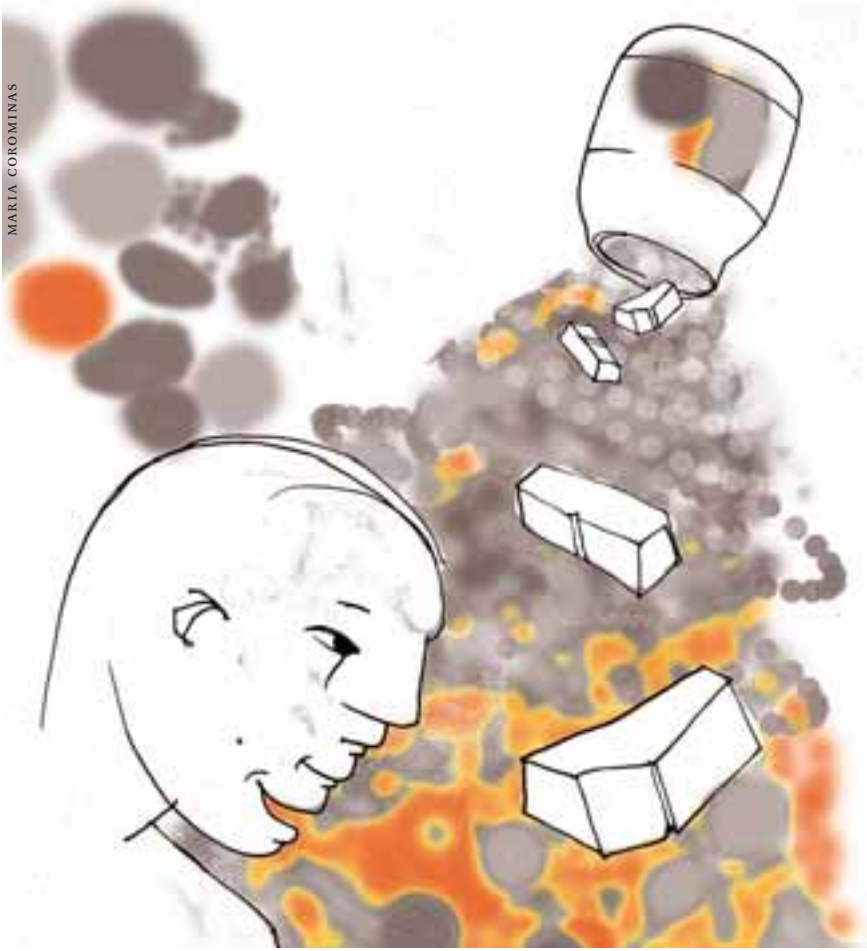
Kilpailun työt keräsivät osakseen myös ymmärtämättömyyttä ja kritiikkiä. Heti näyttelyn avajaisten jälkeen vartiointiliikkeen työntekijä ehti repiä kilpailutyönä olleita julisteita alas, koska vartijan työnantaja ei ollut erikseen informoinut tätä kilpailusta. Kritiikkiä kilpailutoita kohtaan ilmaantui melko yllättävältä taholta. Kisan kun olisi luullut kaikin puolin lisänneen suunnittelun ja taiteen näkyvyyttä positiivisella tavalla. Kuitenkin kaupunkilehti Vartin haastattama kuvanveistäjä MARTTI AIHA, jonka Stockmannin Mannerheimintien puoleiselle julkisivulle suunnittelema kuvakol-

laasi pystytettiin vain vähän ennen Tuunaa Stadi -kilpailun ratkaisemista, oli sitä mieltä, että opiskelija ei ole kykenevä tekemään sen laatuista töitä joita kisassa haettiin ja siksi kilpailuehdotusten arvo oli hänen mukaansa kyseenalainen. Taiteilija ilmeisesti koki reviiirilleen tunkeutuneen. Ymmärrettävää sikäli kun etenkin palkitut kilpailutyöt tuntuivat innovatiivisuudessaan menevän jopa ammattilaisen ohi.

ANTTI TURKKO

www.helsinkidesignweek.fi
www.raksa.info

JALOINKIN ARKKITEHTUURI
VOI VAIKUTTA A MEIHIN
VÄHEMMÄN KUIN
SIESTA TAI ASPIRIINI.

Alain de Botton

500 mg arkkitehtuuria

”Yksi suurimmista, mutta usein mainitsematta jäävistä syistä sekä onneen että kurjuuteen on ympäristöme laatu: se millaiset seinät, kadut ja rakennukset meitä ympäröivät”. Näin lausuu sveitsiläinen filosofi ja esseisti Alain de Botton kirjansa *The Architecture of Happiness* alkusanoissa.

A ALAIN DE BOTTONIN mukaan konkreettiset tilat vaikuttavat voimakkaasti siihen mitä olemme – ja ennen kaikkea siihen mitä voisimme olla. Arkkitehtuurin tehtävänä on muistuttaa ihmisen potentiaalista. Taivaita kurottelevat goottilaiset holvikaaret saavat meidät ehkä intuitiivisesti uskomaan parempaan ja ajattelevaan hartaampia ajatuksia, mutta pelkästään rakennukset eivät kuitenkaan tee meistä hyviä tai onnellisia: ”Jaloinkin arkkitehtuuri voi vaikuttaa meihin vähemmän kuin siesta tai aspiriini”. Tätä periaatetta de Botton havainnollistaa kuvalla natsijohtaja HERMANN GÖRINGISTÄ viihdyttämässä vieraita upealla huvilallaan. Kuvan alla on teksti: ”The

moral ineffectiveness of a beautiful house”.

Vaikka arkkitehtuuri ei toimikaan medikaalisen tehokkaasti kuin 500 milligramman särkytabletti, rakennetun ympäristön ja ihmisen mielentilan välistä yhteyttä ei voi kiistää. Ongelmana on, että nämä vuorovaikutussuhteet ovat hyvin monimutkaisia ja eksaktien tieteellisten mittausten ulottumattomissa. Arkkitehtuurissa ja sen tekemisessä tarvitaan herkkyyttä ja empatiaa, jotka usein uhkaavat hukkaa yhteiskunnan meluun. De Bottonin mukaan rakennukset puhuvat meille syvämielitteisiä ajatuksia. Mitä tämä voisi tarkoittaa? Luultavasti ainakin sitä, että arkkitehtuuriin syntyprosessiin kätkeytyy valtava määrä kulttuurisia, henkisiä ja henkilökohtaisia intentioita ja koodeja. Klisee arkkitehtuurista kulttuurin kuvana on hyvin paikkansapitävä. Erään määritelmän mukaan onnellisuus on sopusointua ympäröivän yhteisön ja näin myös kulttuurin kanssa. Voisiko onnellisten ihmisten rakennus olla siis sellainen,

joka sopii asukkaidensa kulttuuriin ja elämänmuotoon? Väite saattaa kuulostaa nostalgiselta höpötykseltä, mutta itse asiassa japanilaisessa arkkitehtuurissa oman kulttuurin ominaisuudet on otettu jopa tietoiseksi lähtökohdaksi suunnittelussa. Esimerkiksi käy pientalotypologia, jossa asukkaiden täytyy kävellä ulkoatriumin läpi päästäkseen asuintiloista makuuhuoneisiin. Järjestelyn on tarkoitus muistuttaa asukkaita heidän yhteydestään ja riippuvuudestaan luontoon sekä kaikkien elävien olentojen ykseydestä. Taustalla ovat zen-buddhalaisen filosofian periaatteet.

De Botton menee pohdinnoissaan pidemmälle kuin vain kulttuuriin arvoihin. Hänestä rakennukset ilmaisevat käsityksiä myös kauneudesta ja moraalista, vaikka arkkitehdit itse halveksisivat tällaisia romanttisia päämääriä. Esimerkiksi käy vaikkapa LE CORBUSIERIN kuuluisa *Villa Savoye*, jonka tämä suunnitteli Pariisiin lähettyville vuonna 1929. Le Corbusier oli mielestään tekemässä

”Erään määritelmän mukaan onnellisuus on sopusointua ympäröivän yhteisön ja näin myös kulttuurin kanssa.”

täydellistä elämiskonetta ja suuttui, kun madame SAVOYE raahautti arkkitehdin puhtaaseen tilaan kaksi vanhahtavaa sohvaa ja nojatuolin. ”Tämän päivän kotielämää halvaannuttaa käsitys, jonka mukaan meillä pitäisi olla huonekaluja. Tämä käsitys pitäisi juuria pois ja korvata uudella ajattelulla”, kuului mestarin

jäättävä vastaus. Ehkä tämä todellisen elämän ja tiukan rationalismin yhteentörmäys paljastaa toisen oleellisen seikan onnellisuuden arkkitehtuurista: on kyse paitsi kulttuurista myös yksilöstä, jonka elämästä ei pysty suunnittelemaan täsmällistä rakennettua ilmaisua. Arkkitehtuuri voi olla yksilöllistä, mutta parhaimmillaankin se on vain mahdollisimman hyvä tausta, jonka päälle asukas itse luo eletyn elämän jäljet – ja toivottavasti myös onnellisuuden. Parhaimmillaan onnellisuuden edellytykset tarjoava arkkitehtuuri voisi olla VITRUVIUKSEN periaatteet täyttävää yleispätevää arjen arkkitehtuuria ja rikastavia detaljeja, kuten nauhapunos päiväkodin teräspilarin ympärillä estämässä lapsia jäämässä pakkasella kiinni kielestään. Tuttua mainoslauseetta mukailen: Onnellisuus on pieniä tekoja.

JUKKA AALTONEN

De Botton, Alain: *The Architecture of Happiness*, Hamish Hamilton Ltd, 2006.

Teokset

— Alain de Botton syntyi Sveitsissä vuonna 1969. Hänen ollessaan kaksitoistavuotias perhe muutti Englantiin. Hän opiskeli Cambridgen yliopistossa pääaineenaan historia. De Botton kirjoittaa useisiin sanoma- ja aikakauslehtiin sekä muihin julkaisuihin ja on Englannin kirjallisuuspaneelin taideneuvoston jäsen. Hän on kirjoittanut kolme romaania: *Essays in Love* (1993, suom. Rakkauden koetus, 2005), *The Romantic Movement: Sex, Shopping and the Novel* (1994) ja *Kiss and Tell* (1995). Lisäksi häneltä on ilmestynyt viisi ei-fiktiivistä kirjaa. Bestselleriksikin yltänyt *How Proust Can Change Your Life* (1997) on samanaikaisesti sekä ironinen elämäntaito-opas että analyysi yhdestä viime vuosisadan suurimmista kirjailijoista. *The Consolations of Philosophy* (2002, suom. Filosofian lohdutukset, 2003), yleistajuisempi teos filosofiasta kiinnostuneelle, esittelee kuinka filosofien opetuksia voi soveltaa arkielämän ongelmiin. Kirjaa seurasi kuusiosai-

nen dokumentti *Philosophy: A Guide to Happiness*. Dokumentin muotoon kääntyivät myös kirjat *The Art of Travel* (2002), joka tutkii matkustamiseen liittyvien teemojen psykologiaa, sekä *Status Anxiety* (2004), kirja yleismaailmallisesta ahdistuksen aiheesta, huolesta siitä, mitä muut meistä ajattelevat. De Bottonin viimeisin kirja, *Architecture of Happiness* (2006), käsittelee kysymyksiä kauneudesta ja rumuudesta arkkitehtuurissa. Kirjan pohjalta tehtiin kolmetuntinen dokumentti *The Perfect Home*. Alain de Botton asuu ja työskentelee Lontoossa.

ANTTI TURKKO

<http://www.alaindebotton.com>

<http://www.contemporarywriters.com/authors/?p=auth16>

MITÄ TAPAHTUU,
KUN AURINKO LASKEE KAUPUNGISSA?

KATOAAKO KAUPUNKITILA?

Kaupungin kahdet kasvot

AJATUKSIA PIMEÄN ARKKITEHTUURISTA

TEKSTI ELINA ALATALO / KUVA JANNE KIVELÄ

Tarvitsemme valoa, jotta näemme. Valo on myös arkkitehtuurin peruselementti. Ei siksi, että olisimme ihastuneet pelkkään estetiikkaan, vaan koska ilman valoa kolmiulotteisen tilan kokeminen on lähes mahdotonta. Ilman valoa ei ole arkkitehtuuria. Mitä tapahtuu, kun aurinko laskee kaupungissa? Katoaako kaupunkitila?

A Elämme Suomessa pimeyden ehdoilla puoli vuotta. Talvella pimeys on läsnä suurimman osan vuorokaudestamme. Taistelemme sen vaaroja vastaan lisäämällä valoa sinne ja valoa tänne. Paljon valoa, ettei pimeys yllätä. Voisimme kuitenkin avata silmämme ja katsoa olemmeko onnistuneet. Onko uusi valoisa keinomaailma todella se mitä tarvitsemme? Pimeys on väistynyt, mutta tilalla on epätodellisuus, tahattomasti muotoutunut ja jäsentämätön valon vääristämä kaupunki.

Katoava kaupunki

Kaupunki katoaa pimeään. Tai itse asiassa kaupunki katoaa valoon. Valaistuksen ensimmäinen tehtävä on luoda turvallisuutta. Haluamme hyvän näkyvyyden liikennereiteille, joten valaisemme tiet, varmuuden vuoksi hiukan enemmän kuin tarvitsisi. Kuvittelemme, että meidän on sitä helpompi havainnoida, mitä enemmän valoa on. Todellisuudessa on kyse kontrasteista, silmämme eivät sopeudu nopeasti valon määrän vaihteluihin. Sokeudumme astuessamme kirkkaasta valosta hämärään. Kaupungeissa valo pyyhkii asfalttia, on kirkasta ja häikäisevää, emmekä näe valokeilan ulkopuolelle. Pimeän ajan kaupunkitila syntyy valon rajaamaan tilaan. Kaikki tien ulkopuolella oleva kaupunkirakenne katoaa hämäräksi silhuetiksi. Yön kaupunkitila pelkistyy kaduksi.

Valaisemisen kulttuuri on vielä

melko nuori ja olemme kasvaneet siihen pikkuhiljaa. Vähitellen valon määrä on lisääntynyt ja olemme turtuneet siihen, tottuneet yön rikkinaisuuteen. Elämme murroskautta, jolloin on aika siirtyä määräkulttuurista laatuun. Valo ei ole itseisarvo. Se ei ole aina hyväksi. Valaistuksen laatu on merkittävämpää kuin sen määrä.

ta, että valoa on kaikkialla.

Valaistuksella on valtava voima. Sen avulla kaupunki piirretään uudelleen. Sen avulla voidaan määrittää uusia tiloja, hävittää virheitä, tukea identiteettiä. On harmi, että emme näe sen merkitystä. Valaisematon, sivuun unohdettu elementti jää kokonaan pimeän ajan kaupunkikokemuksen ulkopuolelle. Väärin

Kumpaan kannattaisi panostaa? Miksi kehittäisimme ympäristöä jatkuvasti valoisan ajan ehdoilla? Se on kuin treenaisimme oikeaa kättä ja antaisimme vasemman surkastua. Voimmeko silloin sanoa olevamme fyysisesti kunnossa?

Valaistus määrittää pimeän ajan arkkitehtuurin, mutta yhtä suurella potentiaalilla ohjaamattomana sen aiheuttava tuho on murskaava.

Valaiseminen on rakentamista

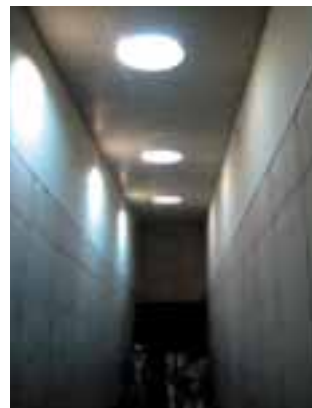
Valaisemista kannattaisi ajatella suoraan verrannollisena rakentamiseen. Keinovalolla rakennamme kaupungin uudestaan pimeyteen. Kuten rakennetussa ympäristössä, myös valaistuksessa on hierarkia. On eri sävyjä, eri tunnelmia, eri intensiteettejä. Tarvitaan kokonaisnäkemys, kaupunkitasoinen yleisuunnitelma.

Kuten arkkitehtuurilla, myös

”Ohjaamattomana valaistuksen aiheuttama tuho on murskaavaa.”

Miksi valaisemme katua, kun voisimme valaista ympäristöä? Valaistuksessa tulisi keskittyä tilakokonaisuuksiin. Ympäristöä valaisemalla saavutetaan tasaisempi valaistustaso vähemmällä valomäärällä, jopa havainnointi kulkureiteillä helpottuu. Kokonaisote valaistuksessa ei tarkoi-

valaistu rakennus tai muu sellainen. vääristää kaupunkikuvaa. Oikein valaistu näkymä häiriintyy heti, jos yksikin valaisin vioittuu tai huolto ei pelaa. Kaikki nämä eri tasot ovat pimeän ajan kokemuksessa määrittävämpiä tekijöitä kuin saman kohteen repsottava ränni päivällä.

valaistussuunnittelulla on kontekstinsa. Sitä koskevat samat ihanteet kuin täydennysrakentamista. Arvoarkkitehtuurikohteen valaisussa pyritään tukemaan tiettyjä ominaisuuksia. Kaupallisessa kohteessa tavoitteet ovat erilaiset, näyteikkunat ja valomainokset ovat olennainen osa tiettyjen kaupunkitilojen identiteettiä. On julkisen tilan valaisua ja yksityisen pihapolun tunnelmaa. Näiden tasojen rikkauteen ja valon tilojen moninaisuuteen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Pimeyttäkin tarvitaan.

Valaistuksen konsepti on täysin riippuvainen olemassa olevasta ympäristöstä. Tarvitaan analyttistä ympäristön lukutaitoa sekä visio. Tuttujen määreiden lisäksi valaisemisen maailma rakentuu uusista. Yleinen valon määrä vaikuttaa lähtötilanteeseen. Millaisia materiaaleja ympärillä on, tarvitaanko lämpimän vai kylmän sävyistä valoa ja miten vierekkäiset valosävyt reagoivat toisiinsa? On huomioitava myös mitä mahdollisuuksia valaisimien sijoittelussa ja suuntaamisessa on, mitä

halutaan nostaa esiin, mitä piilottaa, onko häiritseviä heijastuksia ja niin edelleen. Hämmäntävintä on kokonaisuuden hallitsemisen hienovaraisuus. Valaistuksen on oltava tasapainoinen sekä lähiympäristössään että kaukaa tarkasteltuna. Pientä valon ylimäärää ei huomaa välttämättä läheltä, mutta kauempaa tarkasteltuna valaistus saattaa häiritä.

Valaistusarkkitehtuuri vai arkkitehtuurivalaistus?

Ylilyöntejä syntyy helposti. Meillä on mielikuva siitä, että julkisivuvalaistus tarkoittaa rakennuksen pukemista teatraaliseen juhla-asuun ja sen nostamista jalustalle muiden yläpuolelle. Halutaan voimakkaita värejä ja rajuja kontrasteja, ilotulitusta ja elämyksiä. Rakennuksella voi olla monta eri roolia ja se voi olla välillä näyttämö. Tulisi kuitenkin ymmärtää, että esimerkiksi julkisivuvalaistus voi olla myös alistuvaa ja että kyse ei ole irrallisista rakennuksista vaan kaupunkitilan kokonaisuudesta. Muutoksen tulisi tapahtua etenkin

arkiympäristössämme.

Arkkitehdit ovat vieraantuneet valaistuksesta juuri tästä syystä. Me näemme kaupunkitilan, etenkin rakennusten valaisemisen ylimääräisenä tehokeinona, kammottavana koristeena. Valaistus ei ole irrallinen kuorrute, vaan se on symbioosimainen osa arkkitehtuuria! Ilman valaistusta ei ole pimeän ajan kaupunkia.

Havainnollistamisen kieli

Käymme jatkuvasti keskustelua arkkitehtuurikasvatuksesta, joten miten olisi valaistuskasvatus? Koska valaisemisen kulttuuri on nuori, sen kokemisen ja suunnittelun kieli on

vielä kehittymättä. Jopa ammattilaisten on helpointa käyttää keskenään visuaalisia keinoja. Emme osaa vaatia laatua, mikäli emme tiedä laadusta. Kritiikki on hankalaa ilman vertailtavia kohteita. Valaistuksen suhteen on helppo rakentaa kolmiulotteinen reaali malli, koevalaistus, jossa vanhat valot sammutetaan ja uusien avulla kokeillaan, etsitään ja demonstroidaan eri vaihtoehtoja. Kokemuksesta syntyy uusi yhteinen kieli.

Ekoteko

Paitsi että kaupunkiemme valaistusta päivittämällä parannettaisiin ympäristömme laatua, samalla vähennettäisiin valaistukseen käytettävän energian määrää. Tällä hetkellä länsimaissa keinovalaistuksen osuus kaikesta energiankulutuksesta on huimat 44 prosenttia. Hallitussa kokonaisuudessa valoa ei tarvita niin paljon, eikä valaisimia niin useita. Vaihtamalla vanha valaisinteknologia uuteen saadaan energiankulutus laskemaan. Esimerkiksi *Valo on Jyväskylässä 2006* -tapahtuman

koevalaistuksessa ALVAR AALLON tiilinen urheilu- ja uimahalli sekä entinen normaalikoulu valaistiin lähinnä 35 wattin ja yksi päätyseinistä jopa ainoastaan kahdella 20 watin valaisimella. Lopputulos toi rakennukset pehmeästi esille, jättäen itse valaisemisen tapahtumana alisteiseksi. Valoa riitti silti rakennusten kautta kulkureitin tarpeisiin.

Onni on laadukas ympäristö 24 tuntia vuorokaudessa

Kaikki tämä tiivistyy siihen, että valaiseminen on ammattilaisen työtä. Se on yhtäläillä sekoitus tekniikkaa ja taidetta kuin arkkitehtuuri. Se vaatii niin sisä- kuin ulkotiloissa arkkitehtuurin ja kaupunkirakenteen ymmärtämystä. Visuaalisuus on valaistuksessa jopa keskeisempää kuin arkkitehtuurissa. On aika tunnustaa valaiseminen taiteeksi, jota tarvitaan arkiympäristössämme.

www.eldaplus.org
www.jyvaskyla.fi/valo/
www.wwf.fi

TALOKONE – jaloittelua

Jokainen arkkitehti tai siksi opiskeleva on kuullut asumiskoneesta. Yleensä termi viittaa Le Corbusierin kehittämään ajatukseen paikasta, jossa ihminen elää munkkiluostarimaista elämää asunnossaan kaipaamatta työn teon lisäksi muuta maailmaa kuin pientä jaloittelua megastruktuurien välisessä pöheikössä.

”Ilmastoinnin kehittyminen on ollut 1900-luvun lopun suurin arkkitehtuuriin vaikuttanut seikka.” REM KOOLHAAS

A Päätelmä johtaa myös ihmisen toimintojen määrittelyyn ja kone-maiseen ajatteluun. Tässä ajattelussa asunto on paikka, jossa jokainen ihmisen toiminta on mahdollisimman tehokkaasti otettu huomioon.

Nykyään talo- ja asumiskone nähdään varsin negatiivisena ajatuksesta ja epähumanina lähtökohtana rakentamisessa. Sitä se varmasti LE CORBUSIERIN määrittelyn pohjalta onkin. Koneita kuitenkin on maailmassa hyvin monenlaisia. Yksinkertaisimmillaan kone on kalvea taso, jolle lasketaan vierivä esine. Liikkessaan kappale muuttaa potentiaalienergiaa liike-energiaksi. Kalvea taso mahdollistaa siis potentiaalienergian toteutumisen ja pyörivä pallo muuttaa sen liike-energiaksi luotujen puitteiden rajoissa. Pystytäessämme rakennuksen luomme potentiaalisen puitteen, joka mahdol-

listaa ihmisen toiminnan ja olemisen; vaikka ihminen ei suoranaisesti olekaan riippuvainen rakennuksistaan, tarjoaa niiden välineellinen olemassaolo monipuolisemman toimintakentän. Ihminen rakentaa itselleen rakennuksen luodakseen itselleen potentiaalisen paikan käyttää energiaansa. Tässä yhteydessä voidaan mainita ajatus ihmisen asumisen tekniikasta, jota voi tarkastella useasta eri näkökulmasta.

Talokoneen osat

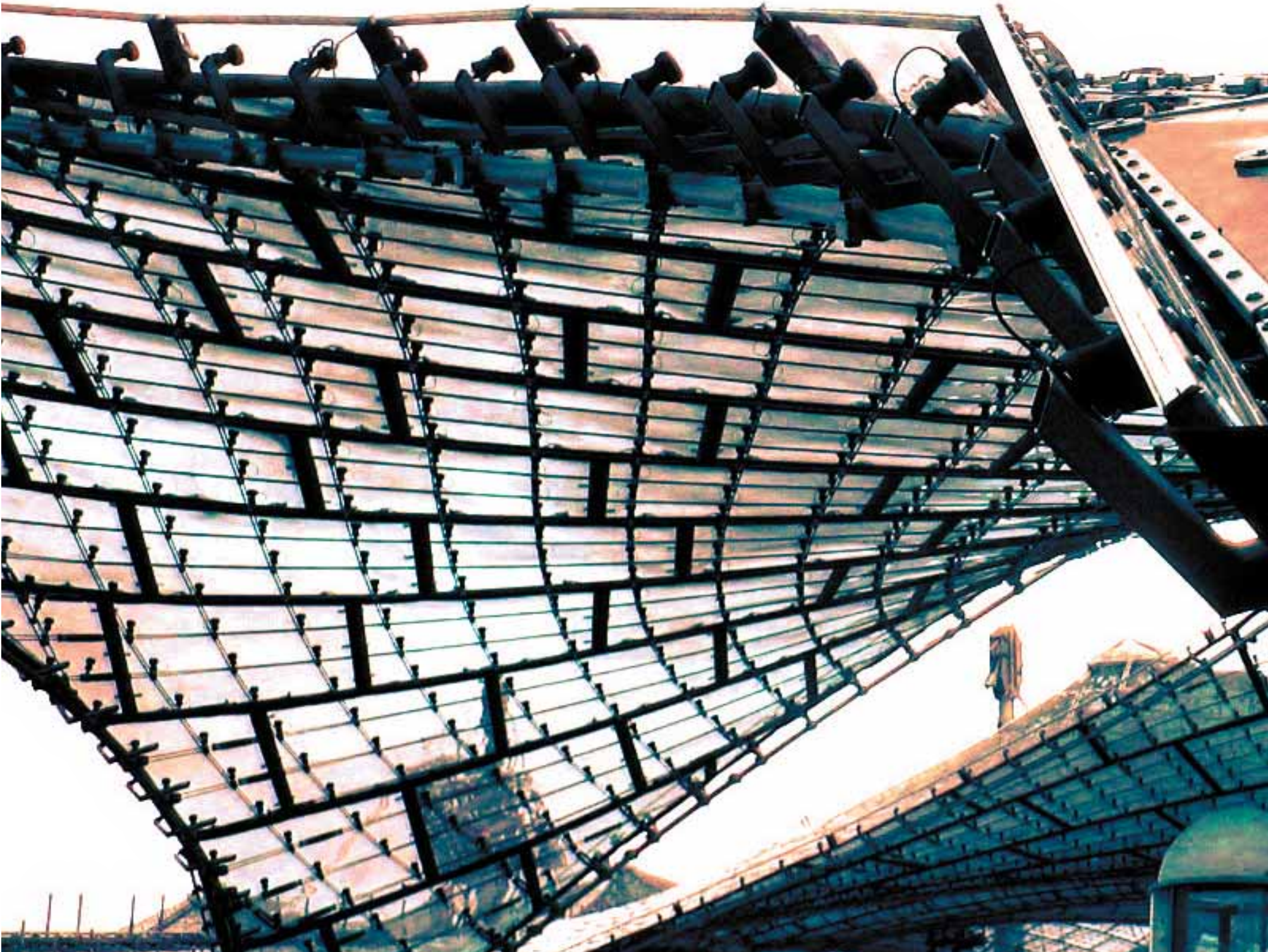
Aluksi voisimme tarkastella asumisen tekniikkaa sen ehkä yksinkertaisemmasta lähtökohdasta, jossa rakennus nähdään ihmisen rakentamana koneena. Nykyaikainen rakennus pitää sisällään valtavan määrän tietoa ja osaamista, jonka täydellinen ymmärtäminen on yksittäiselle ihmiselle

mahdotonta, varsinkin jos otetaan huomioon ne perusrakenteet joihin jokainen osatekijä pohjautuu. Niistä jokainen on käynyt lävitse evoluution, joka voi vaihdella yhdestä kolmeen tuhanteen vuoteen. Osaet muodostavat omat rakenteensa tai *pääjuurensa*, jotka jakaantuvat taas taksonomisiin tasoihin ja loputtomiin tarkentuviin määrittelyihin. Arkkitehdin rooli on hallita erinäistä joukkoa näistä rakennuksen osista. Rakennuksen jokaiselle alatasolle on olemassa oma erikoisosajansa, joka toteuttaa omaa tehtäväkenttäänsä varsin itsenäisesti. Alatasot muodostavat kompleksisen kokonaisuuden, jonka suhdeverkkoa yksittäiset pääjuuret eivät pysty osoittamaan. Tämän kokonaisuuden näkeminen kuuluu myös arkkitehdin toimenkuvaan. Rakennuksen kokonaisuuden hahmottaminen vaatii eri pääjuurien yhdistämistä ja niistä

yhtenäisen rihmaston muodostamista. Eri tekijät tulee valjastaa yhteen tasa-arvoisina yhdeksi sotakoneeksi, jolla varsinainen rakennus pystytään luomaan. Ongelmaksi tässä muodostuu arkkitehdin kiintymys omiin rakennusosastensa joukkoon, jota hän kutsuu arkkitehtuuriksi. Muut osaet muodostavat hänen mukaansa koneen pakollisen hahmon, joka väkivalloin kytketään ihmisen luonnolliseen maailmassa olemisen muotoon.

Taidetta vai teknologiaa

Voiko mikään välttämätön olla kaunista? Tai peräti taidetta? Olisiko hirsirakennuksen lohenpäällyös taiteellinen ratkaisu jos olemassa ei olisi muita ratkaisuja? Antiikin Kreikassa kehittyi aikoinaan rakennuksen eräänä arkkityyppinä tunnettu tempelli. Se ei ollut ihmisen talo, vaan jumalien

megastruktuurien välisessä pöheikössä

majapaikka. Temppelein syntymisen myötä syntyi käsitys myös rakennustaiteesta. Rakentamisen ainoa tehtävä ei enää ollut pakollinen suojan tarjoaminen, vaan se tarjosi mahdollisuuden vapaampaan suhtautumiseen. Tätä kautta myös nykyiset, pitkään arkkitehtuurin ulkopuolelle lasketut osaset voidaan kytkeä tasavertaisina rakennustaiteen käsitteeseen. REM KOOLHAAS onkin osuvasti todennut, että ilmaston kehittyminen on ollut 1900-luvun lopun suurin arkkitehtuuriin vaikuttanut seikka.

Ihminen koneessa

Toinen näkökulma asumisen tekniikkaan lähtee tarkastelusta, jossa ihminen nähdään koneen toiminnan osana. Koneiden muuttuminen olennaiseksi osaksi arkipäivää ei ole vieraannuttanut ihmistä olemuksestaan.

Pikemminkin tarvitaan lisää uutta tuottavia ihmisten ja koneen yhdistelmiä. Kulttuuri kehittyi juuri siihen suuntaan mihin ihmisen halut sitä kuljettavat, ja koneen hyödyntäminen kuuluu olennaisesti tähän kehitykseen. Koneen olemus on muuttunut 1800-luvun monotonista ja äärellisiä toimintoja tuottavasta muodosta moniulotteisempaan tarkasteluun. Le Corbusier näki koneen ja ihmisen symbioosin juuri 1800-luvulle ominaisena elämättömänä valumuottina. Moderni asunto oli yhdessä ihmisen kanssa kone, joka pyrittiin virittämään äärimäiseen tehokkuuden potenssiin. Tähän päästiin yhdistämällä minimiin mitoitetut asunnot, uudenlainen keittiö ja saniteettitilat sekä niin tärkeä auringonvalo. Lopputuloksena oli ajan ihanteen täyttävä tehokas elämä ja kone, josta saadaan tasavirtaista energiaa.

Muuttuva kone

Nykyaikainen ihmisen ja rakennuksen muodostama kone on jatkuvassa epästabiilissa tilassa, jossa muutoksia tapahtuu jatkuvasti: tehdään putkiremontti, hankitaan kaapeliyhteys, remontoidaan, muutetaan, laajennetaan ja puretaan. Le Corbusier muovasi ihmisen vastaamaan rakentamisen tehokkuutta; nykyajan rakennus pyrkii muovautumaan asukkaansa halujen mukaisesti. Yhteiskunta pyrkii tarjoamaan ihmiselle mahdollisuuksia tehdä valintoja. Mahdollisuuksien tarjoamiseen liittyy niiden vaikutusten ja olemassaolon tiedostaminen. Mahdollisuuksien seuranta ja kartoittaminen on huomattavasti monimutkaisempaa ja työläämpää kuin vanhanaikainen suora osoit-

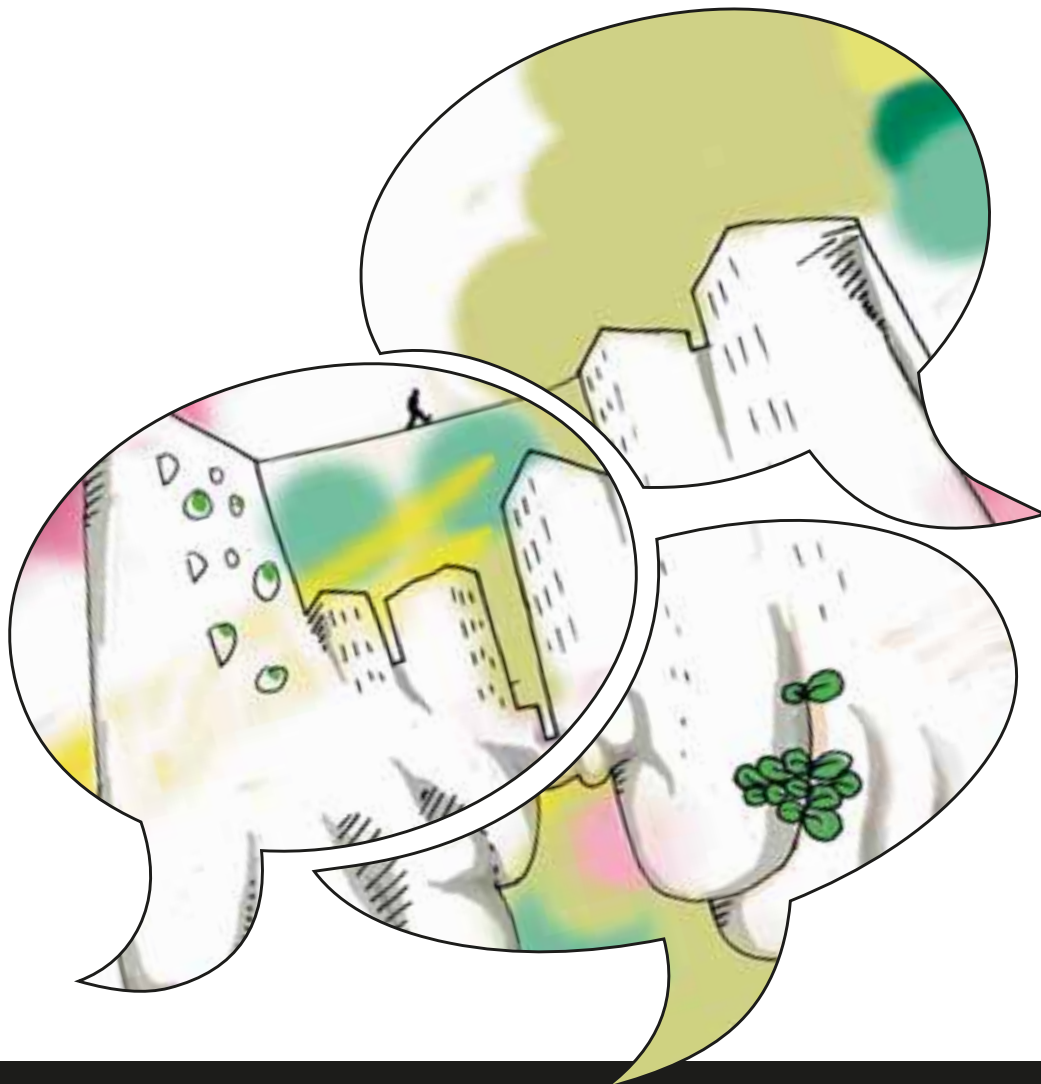
taminen, mutta takaa paremman lopputuloksen. Pakottaminen voi sitä paitsi tapahtua epäsuorasti: Kerrostalossa ei kenenkään ole pakko asua, mutta jos haluaa sijoittautua mahdollisimman monipuolisten palveluiden lähistölle, on se ainoita vaihtoehtoja. Pakottavasta koneesta on vähitellen siirrytty kontrolloivaan järjestelmään.

Rakentamisesta on muodostunut yhä suurempi vallankäytön kanava, pelkän osoittamisen rinnalle. Hyvänä esimerkkinä toimivat kaupunkien laidoilla kyhjäyttävät automarketit, joiden rakennuttajat voivat helposti pistää kaupungit todella ahtaalle miettiessään niiden

sijoituspaikkaa. Tästä voidaan myös havaita, että ei ole olemassa teknologista muutosta ilman syvempää kapitalistista muutosta. On vaikea sanoa, onko tämä kehitys vielä jatkumassa, vai onko mahdollisesti syntymässä jo uudenlaista yhteiskunnan pohjaa. Vaarana vielä kompleksisempien järjestelmien synnyssä on kuitenkin se, että niiden liikkeitä on yhä vaikeampi nähdä. Muutamia vuosisatoja sitten asiat olivat vielä yksinkertaisia: "Hoidetaan tämä asia sivistyneesti: lähettäkää orjat!"

AKSELI LEINONEN

ONNELLINEN ARKKITEHTUURI

”RIKKAUDEN TÄHDEN KÄRSIVILLÄ EI OLE ISÄÄ EIKÄ YSTÄVIÄ,
RAKKAUDEN TÄHDEN KÄRSIVÄ EI TUNNE PELKOA EIKÄ HÄPEÄÄ,
SURUJEN TÄHDEN KÄRSIVÄ EI SAA UNTA EIKÄ ONNEA,
JA NÄLÄSTÄ KÄRSIVÄLLÄ EI OLE VOIMAA EIKÄ JÄRKEÄ.”

– Subhasitarnava

Arkkitehtuurin tavoitteena on olla kaunista, kestävä, hyväksytty, toimivaa ja viihtyisää. Onnellisuus on sidoksissa paikkaan; sen miljööseen, rakennettuun ympäristöön ja rakennuksiin. Vaikuttaako arkkitehtuuri ja sen miljöö onnellisuuteen?

A ARISTOTELEEN mukaan onnellisuus (eudaimonia) on ihmiselämän suurin päämäärä (Uurtimo, 1997). GEORG HENRIK VON WRIGHTIN mukaan käsitykset onnellisuudesta voidaan karkeasti jakaa kolmeen eri suuntaukseen: epikurolaiseen, utilitaristiseen ja askeettiseen elämän ideaaliin (1963).

Epikurolaiset olivat antiikin aikana vaikuttanut filosofinen koulukunta, joka korosti nautintojen tärkeyttä onnellisuudesta puhuttaessa. Mitä voisi olla epikurolainen onnellisuus arkkitehtuurissa tai suunnittelussa? Sitä voi tarkastella lähinnä onnellisten hetkien kautta. Esimerkiksi arkkitehti on saattanut olla tyytyväinen olotilaansa. Hän on tuntenut itsensä onnelliseksi, kun olo on ollut hyvä, päivän suunnitellut työt on tehty tai kun merkittävä kilpailuvoitto on saavutettu. Miellyttämiseen pyrkiviä romanttisia arkkitehtuurin tyyliuntauksia kuten *oulun koulun* suuntausta tai kansallisromantiikkaa voi osaltaan pitää epikurolaisina.

Intialainen elämän viisaus sanoo: ”Koska himolla ei ole loppua, tyytyväisyys on suurin onni; siksi viisaat kutsuvat tyytyväisyyttä rikkaudeksi.” (Seppälä 1994, s. 210). Ajatus on luonteeltaan utilitaristinen. *Utilitarismi* on 1700-luvulla sijaa saanut ajatussuuntaus, jonka mukaan onnellisuus liittyy halujen ja tarpeiden väliseen

”Japanilaiset järjestivät Kiotossa toisen maailmansodan alkupuolella konferenssin, jonka teemana oli ’kuinka moderni voitetaan’.”

tasapainoon sekä tyytyväisyyteen. Arkkitehtuurin universaalia tavoitetta voi toisaalta pitää utilitaristisena. Esimerkiksi talotekniikka on sovitettava esteettisesti kauniilla tavalla. Moderni arkkitehtuuri on pääsääntöisesti itsessään utilitaristista.

”Onnellisesti eli se joka ei kerjännyt rikkaiden portilla, ei kokenut eron tuskaa eikä lausunut kelvotonta sanaa” (Seppälä, s. 211). Ajatus on luonteeltaan askeettinen. Askeettinen elämänihanne on vallalla muun muassa itämaisissa uskonnoissa. Sen mukaan onnellisuus on löydettävissä minimoimalla halut. Buddhalaisessa hyvän ja pahan tasapainottelussa onneen kuuluu aina epäonni. ”Onni

ei säily, eikä paasto pysy” (Seppälä, s.202). Samaa askeettisuutta korostava näkemystä löytyy myös Suomesta. Siitä kertoo sananlaskukin: ”Kel’ onni on, se onnen kätkeköön.” Askeettista pelkistettyä onnellista arkkitehtuuria on minimalismissa. Sitä löytää esimerkiksi AARNO RUUSUVUOREN arkkitehtuurista.

Onnellisuus on Aristoteleen mukaan sitä, että ihminen tekee hyveellisiä ja jaloja tekoja ja täyttää paikkansa yhteiskunnassa. Hyve syntyy hyvästä toiminnasta. Esimerkiksi arkkitehdin hyve on olla hyvä arkkitehti; suunnitella hyviä, kestäviä, kauniita ja toimivia rakennuksia. Tämä hyve on Aristoteleen *Nikomakhoksen etiikan* mukaan kuitenkin liian suppea taaakse onnellisuuden. On olemassa laajempi hyve: ihmisen hyve. Sen mukaan ihmisen hyve on olla hyvä ihminen. Tämä hyve koskee koko ihmistä ja hänen toimintaansa. Hyveellisyyttä voidaan kutsua eettisyydeksi eli teoissa näkyväksi hyväksi ajatteluksi (Uurtimo, 1997).

Kulttuurin vaikutus onnellisuuden tulkintaan

ERIK BLOMBERG (1913 – 1996) oli 1950-luvun riippumattomista elokuvantekijöistä merkittävin. Hän ohjasi vuonna 1952 Lapin mytologiaan perustuvan kansainvälisen menestyselokuvan *Valkoinen peura* (Toiviainen, S. 2006). Elokuva on luonteeltaan kauhuelokuvien klassikko, jossa kaunis saamelaisnainen muuttuu miesten objektina mytologiseksi tappajaksi - valkoiseksi peuraksi. Esimerkki on meidän omasta

Filosofi ARTHUR SCHOPENHAUERIN mukaan maailmassa on saavutettavissa vain hetkellisiä onnen tunteita (1974). Olemme liikaa tahtomme ja halujemme orjia. Lähelle onnellisuuden tilaa voi päästä irtautumalla ainaisesta tahtomisesta, nauttimalla taiteesta, kuten arkkitehtuurista ja muista esteettisistä elämyksistä. On-

lähikulttuuristamme, joka vähitellen on valitettavasti katoamassa.

Elokuvan tunnelma on äärimmäisen pelkistetty. Kota keskeisine tulisi-joinen edustaa Saamelaiskulttuurin ilmentymänä onnellista miljööä ja naisen valtakuntaa minne miehen on miellyttävä palata retkiltään. Elokuvan noita – Seita – asuu hirsitalossa ja edustaa uhkaa samoin kuin Lappiin tulleiden suomalaisten kiinteät asumukset saamelaiselle nomadiperinteelle.

Länsimaaisessa kulttuurissa näemme mielellämme eroja esimerkiksi Pohjoismaalaisen, Ranskalaisen ja Brittiläisen kulttuurin välillä. Erot ovat kuitenkin minimaalisia. Samoin on nykyarkkitehtuurissa. Tyyli on samaa modernismia. Vivahteet ovat lähinnä paikallisia liittyen rakennustarviketuotantoon ja -tarjontaan.

Mielenkiintoista on verrata islamilaisen onnellisen miljöökuvausta länsimaaiseen miljöökuvaukseen. EDWARD SAIDIN mukaan lännen mielikuva idästä ja sen ihmisistä on sekä vääristynyt että tarkoitushakuinen (1978). Orientin ihmiset kuvattiin lännessä muun muassa irrationalisiksi, lapsenomaisiksi ja sivistymättömiksi. Antaako länsimaaisesta kulttuurista lähtöisin oleva tulkinta oikeaa kuvaa onnellisuuden tulkinnasta muissa kulttuureissa?

Keskiajalla Islam oli monessa suhteessa Eurooppaa edellä. 1600-luvulta muslimien voima rapautui sekä tais-telukentällä että taloudessa. Samaan aikaan kun valistus muutti läntisen ajattelutavan idästä olennaisesti poikkeavaksi, teollinen vallankumous kasvatti lännen myös muissa suhteissa ylivoimaisen vahvaksi (Suistola, J. 2004). Mutta millainen oli esimerkiksi Ottomaanisen ajan kaupunki? Kaupungit olivat puutarhakaupunkeja ennen puutarhakaupunkiaatetta. Siis jo kauan ennen länsimaista modernismin läpimurtoa.

Koko tutkimusmatkailun historia on länsimaiden kannalta kiusallista. Esimerkiksi orientin tutkimuksen tavoitteena Saidin mukaan oli alueen 1700-luvun loppupuolella alkanut "tiedollinen haltuunotto", joka oli edellytyksenä sitä seuranneelle imperialistiselle valtaukselle (Suistola, J. 2004). KARSTEN NIEBUHRIN päiväkirjoihinsa tallentama kuvaus tanskalaisen retkikunnan 1700-luvulta tekemästä *Felix Arabia* -tutkimusmatkasta on mielenkiintoista luettavaa, koska siinä ilmentyvät niin henkilösuhteet kuin suhtautuminen vieraaseen kulttuuriin.

Tanskalaisen retkikunnan johtaja ei missään tutkimusmatkan vaiheessa suhtautunut avoimesti vieraaseen kulttuuriin eikä toisaalta retkikunnan muihin jäseniin. Avoimesti kaikista kiinnostunut Karsten Niebuhr tuli toimeen kaikkien kanssa ja toisaalta sulautui taitavasti arabialaiseen kulttuuriin. Hän muiden muassa suomalaisen Forskälän ohella esimerkiksi opetteli arabian kielen, mitä taas retkikunnan johtaja ei vaivautunut tekemään. Niebuhr oli arvostetun doista vapaa, avoin erilaisille kulttuureille ja vailla ennakkokäsityksiä (Hansen 1963).

Vastakulttuurien haastama onnellisuustulkinta

Miten alkuperäiskulttuurien vastareaktiot ovat vaikuttaneet näissä elävien ihmisten tyytyväisyyteen itseensä tai onnellisuuteen? PAUL BERMAN teoksessaan *Terror and Liberalism* näkee nykyisen islamilla perustellun (mutta ei välttämättä islamilaisen) lännen vastaisen terrorismin vain viimeisimpänä ilmentymänä niistä totalitaarisista oppirakennelmista, jotka ovat aikojen kuluessa haastaneet lännessä kehittyneen liberaalisen, demokraattisen ja ka-

"Lännessä ajatellaan että idän valtaväestö ei ole onnellinen."

pitalistisen yhteiskuntajärjestelmän. Tietoyhteiskunta syöttää islamilaiseen maailmaan informaatiota ja tietoa, jota ennen ei ole ollut saatavilla. On uusi kilpailutilanne - tällä kertaa modernismin ja islamilaisen fundamentalismin välillä. On mielenkiintoista tulkita kuinka kilpailevien aatteiden keskellä iranilaisessa elokuvassa tai saippuasarjassa kuvataan onnellista yhteisöä ja kyläympäristöä.

Tässä kilpailutilanteessa islamistit toimivat kuin neuvostopropagandistit aikoinaan: he pyrkivät esittämään lännen niin huonossa valossa kuin mahdollista. Vastaavasti lännessä ajatellaan että idän valtaväestö ei ole

onnellinen. Jos imperialismi kerran kasvoi orientalismin, islamilaisuus kasvaa oksidentalismista - siitä kuinka länsi nähdään idässä (Suistola, 2005; Buruma & Margalit, 2004).

Kommunismi, fasismi ja natsismi tuomitsivat lännen rappeutuneeksi. Samoin militaristisen Japanin kuva lännessä oli hyvin lähellä islamistien näkemyksiä. Japanilaiset järjestivät toisen maailmansodan alkupuolella Kiotossa konferenssin, jonka teemanä oli "kuinka moderni voitetaan". Konferenssin keskeinen sanoma oli, kuinka japanilainen kulttuuri oli syvää ja henkistynyttä, läntinen vastaavasti pinnallista, juuretonta, materialistista ja kylmän mekanisminä (Suistola, 2005).

1960-luvulta alkanut Japanin vaurastuminen ja teollistuminen on luonut Japanista konferenssin sanoman vastakohtan. Moderni arkkitehtuuri ja lasiset pilvenpiirtäjät ovat syrjäyttäneet pienimittakaavaiset puurakenteiset talot. Kun teeseremoniat, geishat ja japanilaiset puutarhat ovat nykyään turisteille suurta viihdettä, samalla niistä on hävinnyt se sama syvä henkisyys ja mystisyys, mikä aikaisemmin on nähty myös omittuisena ja vieraana. Länsimainen kulttuuri on ottanut tiedollisesti haltuun myös Japanin. Modernismi voitti Japanin.

Perimmältään siinä, että vieraan kulttuurin kuva on vääristynyt, ei tietysti ole mitään kummeksuttavaa: vieras on aina vierasta, etenkin, jos siitä tietää vain vähän. Kaikille niille, jotka ovat jossain vaiheessa elämänsä varrella eläneet toisen kulttuurin sisällä, on käynyt tutuksi tietty ulkopuolisuuden ja outouden tunne. Monilla tämä tunne johtaa toisen kulttuurin täydelliseen torjumiseen. Torjujille on tyyppillistä, että kulttuurin syvällisyys ja henkinen puoli jää

heiltä huomaamatta (Suistola, 2005). Tulkinta kulttuurista on kielteinen. Onnellisuus jää näkemättä.

Aika-ulottuvuus

Lapsena koimme rakennetun ympäristön erilaisten tilojen täydellisen haltuunoton. Leikit puistoissa, ullakoilla, kellareissa, kävelyt aitojen päällä, kiipeilyt puissa ja niin edelleen eivät ole enää mahdollisia, koska paikat ovat täynnä kieltoja tai ne ovat jonkun omaisuutta. Leikit ovat ohjattu rakennettuihin leikkipuistoihin. Kulttuurimme pitää aikuisille outona tehdä edellä mainittuja asioita. Siksi emme näe rakennetussa ympäristössä myöskään sitä onnellisuutta jota koimme lapsena.

Arkkitehtuurin tulkinta vaatii kulttuurien tuntemusta. Samoin arkkitehtikoulutuksessa käytetään hyväksi tätä tuntemuksen silmän kehittämistä (Louekari, 2006). Jos miljöön viitekehystä ei tunne, näyttää se oudolta ja vieraalta. Ihminen hakee tiedostamattaan tiloja jotka tuntuvat turvallisilta. Arkkitehtuuri näyttää hyväksytyltä, kun se on julkisesti suurelle yleisölle huomattomaa. Toisaalta onnellista se on silloin kun se saa aikaan myönteisen tunnelatauksen.

MIKA WALTARIN kirjassa *Turms kuolematon* kirjan päähenkilö etsii itseään ja onneaan. Tyrrheenit - meriä kulkevat etruskit - tunnistiivat Turmsin syntyperän hymystä, jo ennen kuin hän itse edes aavisti alkuperäänsä. Kirjassa Turms Kuolematon vaeltaa 500-luvulla EKR läpi Välimeren Kreikasta Sisiliaan ja Rooman kautta Eturiaan. Perille päästyään hän ymmärtää olevansa kuolematon Lucumo; "Ylimmäinen pappi, ylimmäinen tuomari, ylimmäinen lainlaatija, jumalan valitsema

hallitsija". Turms lähetettiin pienenä lapsena Kreikkaan. Hänelle annettiin antiikin kasvatus aikakauden hengen mukaisesti. Turms ei tiennyt olevansa etruski ennen kuin saapui synnyinkaupunkiinsa Clusiumiin (Chiusi). Samoin oman aikamme matkajaat etsivät itseään ja onneaan, osa palatakseen synnyinkaupunkinsa tuttuun lapsuuden ympäristöön.

Waltari on samoilla linjoilla: "Turms tietää kuolevansa onnellisena...Turms maistaa viimeisen kerran elämän makua..."

KAI TOLONEN

Lähteet

- BERMAN, PAUL *Terror And Liberalism*.
 BURUMA, IAN & MARGALIT, AVISHAI *Occidentalism*. 2004.
 LOUEKARI, L *Metsän arkkitehtuuri*. Raahe 2006.
 SAID, EDWARD *Orientalismi*. 1978.
 SCHOPENHAUER, ARTHUR *Parerga And Paralipomena: Short Philosophical Essays, Vol. 2*. Oxford University Press, Oxford 1974.
 SEPPÄLÄ, P. (TOIM.) *Itämaisen elämän viisauden kirja*. 198-214. Juva 1994.
 SUISTOLA, J *Miltäpä länsi sitten näyttää*. Kaleva 4.4. 2004.
 TOIVIAINEN, S. *Suomen elokuva-arkisto*, http://www.sea.fi/lahikuvassa/suomalaisen_ elokuvan_historia.html.
 UURTIMO, Y *Käytännön elämä ja kaikkeus Aristoteleellä*. *Filosofinen aikakauslehti*, nro 2. 1997.
 WALTARI, MIKA *Turms kuolematon*. Porvoo 1998.
 WRIGHT, G. H. VON *The Varieties of Goodness*. Routledge & Kegan Paul, London 1963.

Näkökulma

Elokuvan onnellinen ympäristö

— Onnellista ympäristöä ja arkkitehtuuria tutkittaessa ei voi olla sivuuttamatta populaarikulttuurin kuten elokuvien, television ja kirjallisuuden synnyttämiä miljöökuvauksia. Elokuvien miljööt ovat useimmiten lavastettuja. Saippuasarjojen miljöö- ja kyläympäristöjen kuvaukset ovat pääsääntöisesti liioitellun romanttisia, pittoreskeja ja täydellisiä. Siksi ne ovat hyviä tulkittaessa onnellista arkkitehtuuria.

Pisimpään yhtäjaksoisesti televisiossa ilmestynyt "saippuasarja" *Emmerdale* kuvaa samannimisen kylän ihmisten elämää idyllisellä Englannin maaseudulla. Kylä ei todellisuudessa ole olemassa, vaan se on täysin keinotekoinen. Emmerdalen kuvastoon kuuluvat brittityyliin kiviset rakennukset, kirkko hautausmaineen, kyläkauppa sekä tärkeänä kulttuurisena elementtinä kyläpubi. Pubissa kerrataan läpi häät, hautajaiset ja monet muut elämään kuuluvat tärkeät tapahtumat.

Onnellisen arkkitehtuurin miljöökuvaukset ovat sidoksissa kulttuuriin. Onnellinen miljöö kuvataan jälkiteollistuneessa länsimaaisessa kulttuurissa usein paluuna takaisin maaseudun kyläkulttuuriin. Emmerdalen vanha, idyllinen, kivestä rakennettu kylä edustaa juuri tällaista paikkaa. Paikkaa, johon palataan tehtaassa vietetyn työpäivän jälkeen television välityksellä.

— Erinomainen amerikkalaisen idyllin kuvaus on elokuvaohjaaja Peter Weirin *"The Truman Show"*. Elokuvassa koko pittoreski kaupunki paljastuu absurdiksi, lavastetuksi ja yhden ihmisen elämää kuvaavaksi saippuasarjaksi. Elokuva on kuviteltua tosi-TV:tä, jossa miljoonat ihmiset tirkistelevät suorassa lähetyksessä Jim Carreyn esittämän roolihenkilön elämää. Elokuvan miljöö on täydellisyydessään utilitaristinen. Rakennukset ovat valkoisia, kaksikerroksisia nurmikoiden ympäröimiä puutaloja. Pihoja reunustavat valkoiset pystysäleaidat. Kadut ovat leveitä. Kylän keskus on pääkatu ja sen kaupat. Kaikessa elokuvan miljöökuvauksessa korostuu nautinnollisuus, toiminnallisuus ja liike. Ostaminen ja suorittaminen ovat keskeisessä roolissa, eivätkä niinkään ihmissuhteet kuten englantilaisessa Emmerdalen kuvauk-

sessä. Autot ja ihmiset ovat koko ajan liikkeessä, kuin suoritumassa jostain tehtävästä. Elokuva on mielenkiintoinen, koska se on samalla amerikkalaisen kulttuurin ideaalin elämän ja elinympäristön lavastus.

— 1990-luvulta alkaen näkyvä suomalainen elokuvaohjaaja on ollut Markku Pölönen, jonka maaseutukuvaukset *Onnen maa* (1993), *Kivenpyörittäjän kylä* (1995) ja *Kuningasjätkä* (1998) ovat yleisö- ja arvostelumenestyksinä valmistaneet tietä kotimaisen elokuvan uudelle tulemiselle. Markku Pölönen on myös ostanut suomalaisen elokuvan kultakauden ikonin tuotemerkin SF (Suomi Filmi) omistukseensa, mikä kertoo ohjaajan tyylitajusta suomalaisen nostalgisen maaseutukulttuurin kuvaajana. Pölösen puolipitkä esikoinen *Onnen maa* sisältää tiiviissä muodossa ohjaajan tematiikan, joka näkyy myös hänen laulajamuotokuvassaan *Badding* (2000): Kysymys on tietystä menneisyyden nostalgista, joka kaikissa elokuvissa saa ilmaisunsa musiikin kautta, mutta myös maaseudun kuvauksesta sen suuren sosiaalisen murroksen kautta, muistin ja tunteiden, huumorin ja traagisten kosketusten monimielisen läpivalaisun kautta. (Toiviainen, S. 2006). Pölösen onnellinen miljöö on maaseudun kyläympäristö. Elokuvissaan hän palaa maaseudulle lapsuutensa Pohjois-Karjalaan. Pölönen myös on lavastanut onnen maansa kulissikyläksi, jossa hänellä on tavoitteena tuottaa ja ohjata kotimaisia elokuvia. Kylässä on maaseutukylän keskeiset toiminnalliset elementit...

— Aki Kaurismäkeen ei voi olla viittaamatta kun on kyse suomalaisesta nykyelokuvasta. Kaurismäkeläinen miljöö on askeettisen karu kaikessa kaudessaan. Henkilökuvauksen melankolia on istutettu täydellisesti ympäristöihin. Myös Kaurismäellä on ajallinen romanttinen kaipuu menneeseen. (Kaurismäki myös osti itselleen 1950-luvun hotellin alkuperäisine miljöineen. Vrt. Pölönen ja SF-tuotemerkin hankinta.) Kaurismäkeläinen "onnellinen" arkkitehtuuri on Schopenhauerin askeettista takapahamiljöötä, satamien valoja ja huoltoasemien karheutta ja mittakaavattomuutta.

"Kaikessa elokuvan miljöökuvauksessa korostuu nautinnollisuus, toiminnallisuus ja liike."

ARKKITEHTIOPISKELIJA kiittää yhteistyöstä

SAFA – SUOMEN ARKKITEHTILIITTO
FINLANDS ARKITEKTFÖRBUND RY
FINNISH ASSOCIATION OF ARCHITECTS

Pisara omaa tilaa

JOS POLKAISEE OIKEASSA PAIKASSA OIKEAAN AIKAAN, kohdassa jossa alamäki ei ole enää alamäki, vaan jo muuttumassa tasamaaksi, silloin pyörä saa siivet, nostaa lentoon.

POSITANO, JUMALAINEN PIKKUKAUPUNKI SORRENTOSTA ITÄÄN, jossa raukea luonnonvalo lankeaa ikkunaluukkujen raosta kolmenkymmenenasteen kulmassa, vastapöydät lihavat tomaatit ja Trussardi, huomenna hän tulee. Yhden olemassaolon syvintä tarkoitusta etsiessä törmää väistämättä onnellisuuden arvoitukseen, joka palaa ja pakenee odottamatta, omalakisesti, varjoa jättämättä. Taannehtivana arviona elämästä onnellisuus on hetkellisen myönteinen¹. Se on löytöretkeilyn lakkaamaton intentio, joka usein valepuetaan. Onnellisuuden tavoittelu liittyy elossa selviytymiseen, sillä kuten **Aleksis Kivi** *Karkureissa* toteaa: "Onni, onnihan on elon tarkoitus".

Endorfiinihurma maksimisykkeen tasaantumisen jälkeen, itsensä voittaminen, keittiösaareke, tänään tässä ja nyt; **Martin Heideggerin** mukaan ihmisen täälläoleminen on aina situationaalista, tietystä ajassa ja paikassa olemista, olemismahdollisuus. Ei ole kyse rajattomasta valinnanvapaudesta, vaan sen huomaamisesta, että faktisesti aina jo liikumme jossakin "elämänprojektissa"². Arkkitehdin valintojen rajat päättää jokin toinen, kuka tahansa, ei-kukaan, jolle täälläolo on luovuttanut itsensä, itsenäisyytensä. Arkkitehdille jää arkkitehtuuri, viimeinen kymmenys³ ja mahdollisuus ottaa ja antaa onnellisuus. Kykeneekö tila kasvamaan elämyksiksi ja paikka lumotuksi, uskaltaako olemisen kysyminen kohoamaan ilmaan, kantamaan mielen ja ruumiin? Ahdistus kumpuaa kuolemasta, täälläolon omimmasta ja sivuuttamattomimmasta mahdollisuudesta, josta **Fjodor Dostojevskin** sanoin sikiää viisaus "suurin onnellisuus on tuntee onnettomuutesi lähde".

KEL ONNI ON, SE ONNEN KÄTKEKÖÖN, pieneen punaiseen pesään, jossa on valkoiset ikkunanpuitteet ja mansardikatto. Käpetyköön äidin lämpimään räsymattoon salaa keskellä kiiltäviä pintoja, piiloon viisi metriä korkeilta lasisilmiltä, pakoon avomerta, sopukkaan. Taloilla on tarinansa, kuten ihmisillä. Toisilla fortitudo ja onnellinen loppu, toisilla hyljaisuus jonka aika täyttää. Arkkitehtuurin laatu on ihmisen elämänlaatua, sillä arkkitehtuurin olemus on ihmisyyden ja muoto ihmisen muotoa⁴. Arkkitehti voi luoda kauniin ympäristön vain, kun hänen suunnittelunsa ilmaisee aristoteelisen tarkoituksenmukaista yleisinhimillistä, vain kun kieli on taiteen kieltä ja vain kun läsnä ovat luonto ja henki. Ainutlaatuisuuteen pyrkiminen on latteaa, ainutlaatuisuus tapahtuu⁴. Eikö sama päde onneen ja rakkauteen; sattumanvaraisuuteen? **Alvar Aallon** mukaan arkkitehtuurissa taka-ajatuksena on luoda paratiisi ihmisille maan päällä, Heideggerille paikka on ethos, jossa kohtaa olemisen totuuden⁵. "Kauniit linnut rakentavat tylykkäitä pesiä", kuten **O.S.Fowler** kirjoittaa⁶, mutta eikö kauneus asukin onnellisen katsojan silmässä?

ONNELLISELLA ON JOTAIN JOTA ODOTTAA, jotain jota rakastaa ja jotain tekemistä. **Leo Tolstoi** toteaa: "Onnettomat perheet ovat onnettomia omalla tavallaan, kaikki onnelliset perheet ovat onnellisia samalla tavalla". Vieläkö siis *Volvo* antaa elinvoimaa, pelastaako *penthouse* perheyhteyden vai innoittaako induktio nyt elinikäistä onnenetsijää? Taloustieteilijä **Richard Layard** muistuttaa, että vaikka onnellisuus voidaan saavuttaa eri tavoin, sana "onnellisuus" ymmärretään eri kulttuureissa kutakuinkin samoin⁷. Rikastuminen onnellisuuden saavuttamiseksi on Layardin mukaan itseään vastaan kääntyvä prosessi, hedoninen juoksumatto, joka ihmisluonteelle ominaisen totuttautumisen kautta syö aina edellisen kehitysaskeleen alunperin onnellistavaa merkitystä. On juostava lyhytkestoisten onnellisuuskokemusten perässä alati kohoavien elämisen standardien tahtiin, kirittävä tasoihin ja mieluiten ohi. Lisäksi Layardin mukaan viimeaikaiset neurotutkimukset osoittavat ihmisten ilmoittaman onnellisuuden ja onnellisuutta kuvaavan aivotoiminnan välillä merkittävän korrelaation, joka olisi vieläpä mitattavissa samaan tapaan kuin verenpaine⁷. Neurotiedettä hyödyntämällä kansantaloustiede pystyisi siis mittaamaan objektiivisesti onnellisuutta, miksipä ei sitten myös arkkitehti saisi valoa kulkemaan sateenkaaren tuolle puolelle?

ONNELLISESTI HIRMUMYRSKY ANDREW´SSA laskeutunut lentokone, **Tsaikovskin** ensimmäinen pianokonsertto, lasten leikki puiston pieni sieni, jonka alla kuunnella kesää ja kehräälintua. Mielekkääseen reaktioon kuuluu miellyttävyyden tunne⁴. Tästä esteettisen kokemuksen sekä rakennustaitteen perustasta voi johtua esikieleen, aikaan jossa kohtu, kehto ja nänni ovat euforiaa. **Sören Kierkegaardin** ajattelussa tila on ihmisen kuvana paikka ja aika ihmisen kuvana tilanne, mutta murtavatko ajan hammas ja aikuisperspektiivi sillan alkusoluun, ehdottomaan onnellisuuteen? Järki ottaa niskalenkin tunteen tuuliviiristä, näiden tahtojen on taisto, vapaus oppoa. Jäljelle jäävät kullatut muistot, polkuja ja teitä yhteen suuntaan sekä pisara omaa tilaa, jossa kiinnittää Neptunuksen silmälasit ja katsella ruusunpunaa.

LAURA LAAKSO

1) OJANEN, MARKKU
Kysymyksiä ja vastauksia onnellisuudesta. <http://www.markkuojanen.com> (25.9.2006)

2) HEIDEGGER, MARTIN
Oleminen ja aika (1937). Suom. Reijo Kupiainen. *Vastapaino, Tampere 2000.*

3) MÄKINEN, MATTIKOO
Arkkitehtuuri. Rakennustieto, Tampere 2001.

4) NYMAN, KAJ *Talojen kieli.* RAK, Jyväskylä 2001.

5) *Passinmäki, Pekka: Arkkitehtuurin unohtunut ethos.* TAJU, Tampere 1997.

6) LYNES, RUSSELL *The Tastemakers, s.36.* Harper & Brothers 1955. http://www.rakennustaitteenseura.fi/taiteentutkija/2000-1/2_kanerva/keski.htm (2.10.2006)

7) *Layard, Richard Happiness: Lessons from a New Science.* Penguin, Lontoo 2005.

Tiivistä ja matalaa onnea *Amsterdammassa*

TEKSTI HILLA RUDANKO / KUVAT ANSSI KANKKUNEN

”Damin” viipaleet ihastuttavat monia. Kapeat julki-siivut sulautuvat yhtenäiseksi seinämäksi torien ja katu-ten laidoin. Tiilikortteleita halkovat kanavat, jotka avaavat rakennusten väliin hieman tilaa hengittää ennen kuin kulkija sukeltaa seuraavalle kujalle.

A Amsterdamin vanhan keskustan rakentamisessa lienee toteutunut kristillisen jakamisen periaate. Kaupungin jokaiselle porvarille annettiin mahdollisuus rakentaa oman osansa kaupunkikuvasta hienolle kanavanvarsitontille. Koska keskeistä tonttialaa oli jaettavana rajallinen määrä, se keksittiin viipaloida niin, että jokainen sai pystyttää ikioman, vaikkakin kapean julkisivun.

Kivikatujen ja kanavanvarsien elämä on yhteisöllistä. Ruuhkaisilta kujilta on aina mahdollista horjuttaa sisään ravintolaan, bordelliin tai coffee shopiin, jotka palvelevat aamusta alkaen. Ne ovat kaikkien olohuoneita. Asuntojen ainoat sisäpihat ovat parvekkeilla ja katoilla, joista avautuu näkymä naapuruston harrasteisiin. Tiivis asuinrakentaminen on onneksi mahdollistanut laajat puistot ja vihreät kävelykadut lähellä keskustaa. Nekin ovat – tietysti – kaikkien yhteisiä.

Keskustan vanhaa ja rakastettua rakennustapaa päätettiin soveltaa Amsterdamin esikaupunkieihin viime vuosikymmenen aikana. Ajatuksesta syntyi 2000-luvun kuuma rakennustrendi: tiivis ja matala. Kuuluisia uusia asuinalueita Amsterdammassa ovat *Javan saari* ja *IJBurg*.

Amsterdamin edustalla sijaitseva Java on entistä telakka-alueita. Saari on kaavoitettu rohkeasti arkkitehtuurin tilkkutäkiksi. Sen tontit on jaettu keskustan mallin mukaisesti: suoraan kadulta alkavia kapeita ja

syviä siivuja, joista jokaisella on eri suunnittelija. Arkkitehtien ”revitelyä” on rajoitettu vain viipaleen korkeus- ja leveysmitoilla.

Ulko-ovilta avautuvat katutilat ja sisäkortteleiden viheralueet ovat kaikkien yhteisiä. Kukaan alueen asukkaista ei vaikuta kaipaavan omaa pihaa: Amsterdamin luksusasumisella on eri kriteerit kuin Suomessa. Onnekkainta on asua rauhallisessa ympäristössä lähellä keskustaa, lähellä muita ihmisiä, lähellä naapuria.

Amsterdamin halutuimmat

IJBurg sen sijaan on esikaupunkialue kauempana keskustasta. Asukkaat ovat vuokranneet tonttinsa kaupungilta, ja heidät on veloitettu palkkaamaan arkkitehti, joka suunnittelee yksilöllisen pientalon annettujen mittojen rajoissa. Käytännössä tämä tarkoittaa lähes koko tonttialan käyttämistä rakennukselle, jonka kylkeen mahtuu vain juuri ja juuri autotalli ja idyllinen nurmikaistale. Yksilölliset ja kalliit pientalot rakennetaan aivan tien ja naapurin kylkeen.

IJBurg ja Java ovat halutuinta asumista Amsterdammassa. Tiiviitä alueita pidetään turvallisina ja lapsille sopivina. Turha autolla suhailu vältetään asumalla paketissa lähellä

keskustaa, laajat yhteiset viheralueet ovat hyvin hoidettuja ja palvelut ovat lähellä. Onnen edellytykset ovat tällä tavoin maksimissaan.

Suomalainen asumisen ihanne ei ole tiivis ja matala, vaan tilava ja yksityinen. Haluamme oman pihan, oman pihatien, laiturin ja leikotteluterassin, järvinäköalan ja suojaosan grillipation. Tiivis saa olla vain kuusi naapurin rajalla. Olisimmeko jo valmiita vaihtamaan? Kaupunkisuunnittelun tulevaisuuden toive on tiiviimpi asuminen. Asuntotarpeen tyydyttämiseksi sekä ympäristön ja vihertilan säästämiseksi Amsterdamin mallia ehdotellaan myös Suomeen.

Uudet tuulet puhaltavat Suomeen

Suomen uudet tuulet saavat epäilemään keskieuropalaista ihannetta: johtuuko tiiviin ja matalan rakentamisen suosio vain olosuhteiden pakosta? Tiheän väestön asuinalueilla on luonnollisesti keksittävä eri keinot asumisen järjestämiseen kuin pohjoisen aavoilla metsämailla, missä hehtaaritontin omistaminen on mahdollista. Vaikuttaa siltä, että asumisen ihanne on lähtöisin maantieteestä ja siirtyy sitten ym-

päristön olosuhteiden mukaiseksi kulttuurin osaksi.

Tulevan asuinrakentamisen ongelmat voitaisiin ratkaista kansan aivojumballa. Suomalaisten tulisi vain unohtaa ympäristötekijöiden vanhentunut kulttuurivaikutus ja päivittää assosiaatioitaan. Yksityisyys ja oma rauha eivät olekaan synonyymeja onnelle. Uusi onni alkaa kuten amsterdamilaisen aamu: teellä ja ämmällä.

Juttu on kirjoitettu 10 arkkitehtiopiskelijan matkalla Amsterdamiin.

Reunamerkitöjä

ILMOITA

ARKKITEHTIOPISKELIJASSA!

ARKKITEHTIOPISKELIJA on pitkät perinteet omaava ajankohtainen ja kriittinen opiskelijoiden julkaisu. Kohderyhmänä ovat nykyiset ja tulevat arkkitehtuurin ammattilaiset.

ARKKITEHTIOPISKELIJA on alan laajalevikkisin julkaisu Suomessa. Lehti ilmestyy puolivuosittain valtakunnallisen Arkkitehti-lehden liitteenä. Lisäksi lehteä jaetaan arkkitehtiosastoilla Helsingissä, Tampereella ja Oulussa sekä valikoiduissa liikkeissä ja ravintoloissa.

myynti@arkkitehtioiskelija.net

Arkkitehtikiltojen puheenjohtajilta

ak

Jarkko Niiranen / Otaniemi

O-osasto

MITÄ ON ONNI? TULIPA PAHA KYSYMYS. Niin paha, että piti irtautua ihan asketismiin asti. Kampesin ahterini kippoon ja seilasien pienelle luodolle yksinäni luotaamaan onnen syvintä olemusta. En saanut vastusta. Enkä kalaakaan, p...le. Olin kuitenkin tyytyväinen.

Jatkoin projektia. Vaan ei luurannut onni Venäjällä, ei Jäämerellä, eikä saakeli Saksanmaallakaan. On se ovela paskiainen, se onni. Mutta etsiminen oli kieltämättä varsin viihdyttävää puuhaa. Haravoin onnen koostumusta myös gallupilla hyvässä seurassa. Ei ollut ensimmäisenä sana neitojen huulilla. Eikä perhana oluttuopin pohjallakaan. Mutta hauskaa oli. Lopulta olin niin epätoivoinen, että kokeilin jopa googlettaa sitä. Ei löytynyt onnea. Löytyi Onni-nimisen porokoiran kotisivut - hohhoijaa. Ja paljon muutakin. Nauratti, ja itketti. Onnen olemukseen tuntuu joka tapauksessa liittyvän vahvaa tunnetta. Siitä aavistelenkin että onnea voisi piillä esimerkiksi talvipakkasella lämpiävässä saunassa. Ehkä myös pienessä ystävien kera nautitussa nousuhumalassa. Vahva veikkaus voisi olla myös ihminen jonka kanssa jakaa huolet. Tai ehkä ihan vain ilta ilman olemista kummempaa ohjelmaa. Onnea saattaa arvatenkin majaillla myös omassa kodissa, sellaisessa arkkitehdin suunnittelemassa. Ja mukavassa pihassa - ihan oikean maisun tekemässä.

YSTÄVÄT HYVÄT. Tulevat ammattinimikkeemme ovat vakava asia. Onnellinen elinympäristö ei ole itsestäänselvyys. Tulemme leikkimään luoja valtuuksilla. Tosin vastuummehan kestää vain kymmenen vuotta kohdetta kohden. Sitten on hyvä huokaista helpotuksesta ja olla itsekin onnellinen. Vaan entä nyt opiskeluaikana; mistä a-opiskelussa voi löytää onnenkicksejä? Hyvillä arvosanoillakin saa vain stipendin. No ainakin osastolla pyörii toinen toistan mahtavampia ihmisiä. Se on jo aika paljon. Eikä onnistumisen tunnettakaan sovi näissä puuhissa väheksyä.

Elämme yhteisössä, jossa henkilökohtaista panosta arvostellaan, kritisoidaan ja sillä kilpaillaan. Rakentavaa kritiikkiä ei silti pidä ottaa henkilökohtaisena kritiikkinä. Samaa toivon myös opetushenkilökunnalta. Ainakin jos edelleen luotaa reagoitua taannoiseen Otaniemen opiskelijapalautteeseen. Kehitys oli se etsintäkuulutettu asia, ei kenekään yksittäisen henkilön päänahka. Älkää siis olko mökö mökö hyvät aikuiset ihmiset, olkaa *kis kis*. Onnellinen opiskelija on opiskelustakin innostunut ja jäsenmaksun maksanut kitalainen. Toimiva osasto on organisoitu hallinto ja opetukseen motivoituneet opettajat, joiden intressit riittävät oman toimiston lisäksi myös virkansa hoitamiseen edes nimellisesti työsopimuksen mukaan. Lupa oppia palautteesta on myönnetty rakkaat opettajat, opiskelijat ja killan toimijat. Perättömille väitteille toki sopii hallaturkkisen marjaskarhun elkein hieman urahdella ja tuhistaakin. Mutta: YYA on taas POP. Unohdetaan kylmä sota. Nyt onnenmaltaita suuhun ja veikeä mutru huuleen. Halitaan vaikka. Multa saa ainaskin sellaisen. Nimittäin ison karvaisen halauksen.

YHTEENVETONA TODETTAKOON VAATIMATTOMASTI elämän tarkoitus. Ei se sen suurempaa ole kuin yrittää olla onnellinen. Ja jos isolleen laitetaan, niin ehkä vielä siten, että kaverillakin olisi samanlainen fiilis. Ja onnellisuus on sitä, että ei ole onneton. Tulipa sekin nyt paljastettua. Tyhjentävästi. Iso, ruma, mutta jokseenkin onnellinen apinanne kiittää.

Helmi-Marja Mälkönen / Tre

Ravinteita ja raskasmetalleja

MÄNTYKANKAAN TUOKSU TÄYTTÄÄ SIERAIMENI. On tyyntä, joten puiden huminakaan ei riko hiljaisuutta. Linnutkin ovat jo aikoja sitten lähteneet lämpimämpään. Astun neulasten peittämältä polulta kosteaan sammalikkoon, joka joustaa kenkeni alla pehmeänä mattona imien askelten äänen itseensä. Annan katseeni vaeltaa ympäröivät maastonmuodot tarkkaan läpi. Olen lähellä – tiedän, että olen. Ja sitten näen ne. Kullanuskea rypäs osuu silmiini kahden kannon välissä. Nähtyäni sen ei minun tarvitse kuin hiukan kääntää päätäni – ja samassa näen niitä kaikkialla. Aina sama juttu: aluksi ne maastoutuvat täydellisesti, mutta kun muutaman löytää, loppu on helppoa. Kori täynnä suppilovahveroita kävelen tuttuja metsäpolkuja pitkin takaisin kotiin.

Sieniretket ovat aina kuuluneet syksyyni. Vanhempani ovat vieneet minua ja veljeäni metsään siitä lähtien kun olimme kävelemään. Syksyiseen metsään tulee siksi palattua vuosi toisensa jälkeen. En voisi kuvitella asuvani paikassa, jossa en pääsisi edes silloin tällöin puiden siimekseen. Asfalttiviidakossa voi toki elää, mutta sammalikko, neulas ja puiden humina tekevät onnelliseksi.

SYKSY SAA JOTKUT MASENTUMAAN. Itse olen aina pitänyt syksystä, se on yksi lempivuodenajoistani. Vaikka syksyn tulo tarkoittaa, että letkeä, huoleton kesä on ohi, samalla se tarkoittaa sitä, että opiskelut alkavat. Muistan, että ala-asteella koulussa oli kivaa. Yläasteella meininki muuttui vakavammaksi ja jatkui lukiossa jotenkin pakonomaisena suoritamisena. Kaverit toki piristivät muuten yksitoikkaisia päiviä. Arkkitehtuurin opiskelu Tampereella on tuonut kuitenkin ala-asteolon takaisin. Koulussa on taas kivaa! Päivät opiskeluhommista saattavat helposti venyä 12-tuntisiksi eikä se haittaa. Harjoitustöiden palautuksia ennen edes yötyöt eivät tunnu mahdottomilta. Piirustussalissa on yön pimeinä tunteina ainutlaatuinen ilmapiiri, kun väsymys saa ihmiset täysin samalle aaltopituudelle ja tylsätkin jutut saavat kaikki nauramaan. Motivoiva opiskelu ei ole kuitenkaan itsestäänselvyys. Monet ystävästäni muistuttavat minua kerta toisensa jälkeen siitä, kuinka onnellinen saan olla, kun olen löytänyt alan, joka on tuntunut alusta asti omalta.

ONNELLISUUS, KUTEN KAIKKI MUUKIN tässä maailmassa, on suhteellista. Suurien, onnelliseksi tekevien asioiden olemassaolo ei välttämättä edes aina huomaa, koska niitä pitää liian itsestään selvinä. Vasta kun ne puuttuvat, voi huomata, kuinka "asiat olivatkaan silloin paremmin". Toisaalta taas, jos syksyn masennus iskee (kyllä, se on melkein saanut kerran otteen minustakin), tarvitsee pieniä, välillä jopa merkitykseltömiltä tuntuvia asioita, jotka tekevät onnelliseksi. Syksyiltä tuoksuvassa, viileässä sienimetsässä samoilu on omiaan piristämään mittakaavoihin kangistunutta mieltä. Tai sitten voi ostaa ihanan, kirkkaanpunaisen takin, johon ei ole varaa. Muutama viikko sitten kokeilin jälkimmäistä. Voi kuinka takki onkaan hieno! Mielialani kohoa välittömästi kun vedän takin ylleni. Ystäväni kummeksui väriä ja kummasteli, josko pieni arkkitehti sisälläni ei enää ilmoitakaan olemassaolostaan mustin vaattein. Mutta sitten hän myöntyi ja totesi: "Ihminen tarvitsee toisinaan pieniä punaisia asioita, joista olla onnellinen."

ARCHICAD 10 & Artlantis Studio

Onhan sinulla uusin versio
Archicadistä ja Artlantiksesta?

Käy lataamassa

ilmaiset opiskelijaversiot

<http://www.mad.fi/mad/opiskelijat>

ja varmista osaamisesi taso
tulevaisuudessakin!

Haluatko voittaa laadukkaan

MacBook Pro:n?

Vieraile sivulla

<http://www.architectsjury.com>

ja osallistu kilpailuun.

Uhkaako valmistuminen?

Oletko juuri valmistunut Safan jäsen?

Hyödynnä jäsenetusi!

Archicad 10 **erikoishintaan** vasta
valmistuneille arkkitehdeille.

Katso lisää

<http://www.mad.fi/mad/kampanjat>

Archicad-tietomalli – kaikki yhdessä

M.A.D. Oy
Mannerheimintie 15aB
FI-00260 Helsinki
puh. 020 7419700
fax (09) 4555091
<http://www.mad.fi>
email mad@mad.fi

